35ԻՆՃԻ ՄԻՆԷ Ն. 4643 1909 ՓԵՏՐՎԱՐ 18|3 ՄԱՐՏ ՉԱՐՇԷՆՊԻՀ 11 ՍԷՖԷՐ 1327)(18 ՇՈՒՊԱԹ 1324

ԳԻՆԸ 30 ՊԱՐԱ

ՄԷՋՄՈՒԱԻ ԱԽԲԱՐ

ԳԻՆԸ 30 ՊԱՐԱ

DIRECTION DU JOURNAL
MEDJMOUA-I-AHBAR
65, Grand'rue de Péra, Taxim, 65

ԱՊՈՆԷ ԳԻՆԵՍՈՒԱՐԸ

		Սեռելիկի 6 այլոպ	
Իսթանպոլ իչին	Դրուշ	60	35
Թաշրա իչին	»	85	45
Մէմալիքի էճնէպիյէ իչին	Ֆրանգ	20	10

ՉԱՐՇԷՆՊԻՀ վէ ՇՈՒՐԱՍ ԻՐԹԻՍԻ
ԿԻՒՆԼԷՐԻ ՆԷՇՐ ՕԼՈՒՆՈՒՐ
Իլանաթ իչին այրընա բազարլըգ :

مجموعهٔ اخبار
بك اوغلی تقسیم جادهسی نومرو ٦٥

ԻՆՉՈՐԻ ԱՅԴՉԱՓ ԱՏԵԼՈՒԹԻՒՆ ՀՅՄԱՐՏՈՒԹԵԱՆ ԴԷՄ

Դ.

«Մինչեւ ի մահ մարտիր յա-
«ղագս ճշմարտութեան, և Տէր
«Աստուած մարտիցէ ընդ քո։»
(Սիր. Դ. 33.)

Պ. Յովհաննէսեանը չընդունիր նաեւ Հ. Մէնէվիշեանի հայասիրութիւնը, վասն զի մերժեր է Էջմիածնական եկեղեցւոյ մէջ խօսիլ։ Ափսո՛ս, ինչ «տրամաբանութիւն» է, և ինչ «լուսամտութիւն» չփոթել չարունակ կրօնք և ազգութիւն. կ'երեւի թէ այս բառերուն նշանակութիւնն անգամ դեռ չեն սորված շատեր...։ Մենք Հա՛յ ենք, և ձենէ աւելի Հա՛յ, բայց Էջմիածնական չե՛նք, և չե՛նք կրնար լինել. կը սիրե՛նք Հայութիւնն, (որոյ մէջ կը գտնուին Կաթուղիկէներ, Էջմիածնականներ, Լուտերականներ, Կալվինականներ, Մկրտիչեաններ, Շաբաթականներ, և այլն), բայց չե՛նք սիրեր և չե՛նք կրնար սիրել ո՛և է կրօնք, բայց ի Կաթողիկէութենէ, և այն տեղեր ու իրեր՝ որ մեր Կաթուղիկէ ազգացումները կը վիրաւորեն, խորշելի են մեզ. զայս պարտէիք գիտնալ այսչափ դարէ ի վեր, գէթ դուք որ զայրս ուսուցանելու յաւակնութիւն ունիք. ո՞րչափ իրաւունք ունէր մեր սքանչելի Խորենացին, երբ ձեր նմանները կը ծաղրէր՝ կոչելով «նախ քան զսեռութիւն ասուածաբան»։ Ո՛վ որ այսպիսի ծայրայեղ տգիտութեան մէջ կը հեծէ տակաւին, իրաւունք չունի բնաւ խօսելու յանուն Կրօնի և Ազգութեան։

Ամեն ազգերու, ամեն երկիրներու մէջ Կաթողիկէութիւնը Մի է, չենք կրնար նորակերպ Կաթողիկէութիւն մը ստեղծել մեզ Հայոց համար. և որովհետեւ... ձեր «Սեղաններուն վրայէն կուգան կը քարոզեն եղեր Թուրք մօլլաներ», «ինչ սքանչելի աստուածաբանական պատճառաբանութիւն, ստուգիւ ջախջախի՛չ փաստի գլուխ-գործո՛ց մ'է այս), այսու չենք կըրնար մեր Եկեղեցւոյ սկզբանց ու կանոններու դէմ մեղանչել, և ընդհանուր գայթակղութիւն պատճառել Հայ և օտարազգի Կաթոզիկէներու։ Ինչ փոյթ թէ խաւարամիտք և ատեցողք ոմանք պախարակեն զմեզ, և ազգասիրութեան առաքինութիւնը զլանան մեզ անխիղճ ու անամօթ։ Ինչ փոյթ թէ միջակ ու ողորմելի գրիչներ թոյն ժայթքեն՝ գիտութեամբ և առաքինութեամբ հանուրց մեծարելի անձնաւորութեանց դէմ. Հայրենասիրութիւնը մեզ համար ռեգլամ մը չէ՛, եւ չպիտի լինի երբեմ։ Մեր խիղճը և մեր Կաթուղիկէ դաստիարակութիւնը կ'ըսեն մեզ թէ ինչ որ կայ ամենէն ազնիւ ու փափուկ մարդկային սրտին մէջ՝ չկրնար լինել նիւթ առեւարոց. մեր հայրենասիրութիւնը կը տեսնէ՝ Աստուած, ու այս բա՛ւ է մեզ։ Ազգասիրութեան վաճառականները թո՛ղ ցուցադրեն զայն ի դէպ և յանդէպ. թո՛ղ իրենց անխոսափանելի շարժառիթները ծածկեն անոր մաքուր վերարկուին տակ, թող այդ նուիրական բառն ընեն անարգ գործիք մը ցատկելու համար ամբոխներու վրայ, որոց արժանի չեն ո՛չ առաքինութեամբ և ո՛չ մտքի ճիրքերով, թո՛ղ այդ չպարով պճնեն իրենց բարոյական տգեղութիւններն, և թուք ու մուր արձակեն ազգին ամենէն վեհ և հաւատարիմ զաւակներուն դէմ, ինչ փոյթ մեզ, ամօթն իրենց։ Ի տես այդ ամեն ապիրատութեանց՝ պիտի շարունակենք մեք բարձր բռնել միշտ ազգասիրութեան արիւնաներկ դրօշն, որ կրկին նուիրական է մեզ, և չպիտի ներեն՝ որ մենէ և ո՛չ մին անմաքուր ձեռքերով մերձենայ անոր...։

Գերմանիոյ, Անգլիոյ, Ամերիկայի Կաթուղիկէները կը հաճին միթէ Լուտերական, Կալվինական, և այլն, եկեղեցիներու մէջ ճառախօսել. բայց ո՞ր ազգէն երբեւակայած է երբեք հետեւցնել ասոր թէ դոյն այդ մեծ ազգերու ուղղափառ նուազ հայրենասէր են քան իրենց այլակրօն եղբարք։ Նոյնն ըսէ՛ք նաեւ Յոյն և Սլաւ ցեղերու համար. ո՞վ բաւական ցնորած է երբեք՝ կարծելու համար թէ Կակարին, Շուվալօֆ, Հ. Մաքսիմ, Մարդինօֆ, Պալապին, Սվէչին՝ հայրենասէրներ չեն, վասն զի խղճած են ի սպառ ամեն յարաբերութիւն ոչ-Կաթուղիկէ տեղեաց և իրաց հետ։

Լսեցէք մանաւանդ հետեւեալն. ո՞վ երբեք տարակուսած է Ալիշանի մը ազգասիրութեան մասին. ո՞վ չէ հիացած անոր աննենդ, գերազանց ու ամենամաքուր հայրենասիրութեան վրայ, որով տոգորուած էր այդ մեծ ու չնաչխարհիկ հոգին։ Կաթողիկէ Հայեր, Բողոքական Հայեր, Էջմիածնական Հայեր, ամենքն ալ մի խօսք ևեթ լսելի ըրած են ամեն տեղ և ամեն ժամանակ. «Հ. Ղ. Ալիշան տիպար մ'է հայրենասիրութեան»։ Արդ կը հարցնեմ ձեզ, պատասխանեցէք, Պ. Յովհաննէսեանը, եթէ փոխանակ Հ. Մէնէվիշեանի՝ Հ. Ալիշան գտնուէր յէնկիւրիւ, և հրաւիրուէր խօսելու ձեր «սեղաններու վրայէն», պիտի ընդունէ՞ր արդեօք։ Եթէ ըսէք «այո՛», կը ստէք ի լուր աշխարհի, իսկ եթէ կ'ըսէք «ո՛չ», գացէ՛ք ուրեմն ձեր մոլեռանդ ձեռքերով խլել ազգասիրութեան լուսապսակն այդ վեհ և վսեմ ճակատէն, գացէ՛ք ուրեմն արձակել ձեր չանթերն այդ անմահ և տիեզերամածար Հայուն դէմ, և դո՛ւք եղէք այն առաջին Օսրօկոն, որ կը ժամ թշնամանել յանուն ազգին՝ Հայութեան և մարդկութեան ամենէն մեծ փառքերէն մին։

Ձեր մոլեռանդութիւնն այդչափ հեռուները պիտի տանի՞ զձեզ. չեմ կարծեր. ուրեմն ճանչցէ՛ք ձեր սխալներն, և յետս կոչեցէք ձեր անիրաւ ու անվայել յարձակումներն ընդդէմ գերաղնիւ Հ. Մէնէվիշեանի։

Ն. Յ. Վ. Փ.

Ի տօնի Վարդանանց Զօրավարաց 1909

ՊԻՐ ԱԶ ՀԻՏՏԻ ՕԼԱԼԸՄ

Մէմլէքէթիմիզտէ Գանունը Էսասինին իլանը, պիւճիւմլէ միլլէթլէր, միւխթէլիֆ իւնսիւրլէր պէյնինտէ եէնի պիր իթթիֆագ վէ մուհապպէթ վասբթա օլաճաղը մէմուլ, հաթթա էօյլէ օլմասը լազըմ իքէն, պունդն պիւսպիւթիւն մուղայիրի վագը օլտուղը թէէսսիւֆէն կէօրիւլիւեօր։

Ցուլիս 11ի թէզգիպ իտէն իւք կիւնլէրտէ քէմալը չէվզ ու չաթարէթլէ տիհանդարան չէզան ուխուվվէթ քէլիմէլէրի՝ այնի թօրրաց, այնի զան գարաշլարընը պիրպիրինէ տանա զիեասէ եադլաշտըրմաճաց եէրտէ, զանն իտէրսինիզ քի, մուզայիրի օլարաց, պիրպիրինտէն աերբմանա, ուղգալանարբմաեա վէսիլէ օլմագտա տբը։ Մէսէլա Էրմէնի-գաթօլիքլէրիմիզ իւլէ Էրմէնի գարընտաշլարըմըզ միեանընտա հուսուլի էօթէսէն պէրու արզու օլունան, —մէզհէպ մատտէլէրի խարիճինտէ,—ումուր վէ մէվատտը միլլիյէճէ իթթիհատ վէ իշթիրաքըմըզ, թէպէտիւլիւ տէվրէ սայէսինտէ զապիլ օլուզ, պունա հէր իքի թարաֆըն էշէտտի արզու վէ իշթիրաք իւլ չալըշմասը վաճիպէի զիմմէթ վէ միլլիյէթ օլտուղը հալտէ, սըրֆ թէաասիւպիւ միլլի վէ իթթիգատաթը պաթըլէի ֆիքրիյէնին մանի օլտուղունը կէօրմէքտէ իտիք իսէ տէ, միրուրը զէման իւլէ շու հալին իսլահ օլընաճաղընը իմմիտ իտէրէք, պունտան պահա իթմէք վէ շու եա պու սըրատտ վագը օլան չիրքին վէ նապէճա մուամէլաթըն սուի թէէսսիրատթընը տէրիսաթըր իյլէմէք իսթէմէեօրտը. լաքին սոն կիւնլէրտէ, պաղը ըէֆիդլէրիմիզին, սաղա սոլա պագմաերպ, միւտաֆաաթէն վագը օլան պիր իքի նէշրիեաթը սէրրիշթէ իտէրէք, թէհանիւմաթը արթըրմըզ օլմասընա, վէ կէօյա պիւթիւն գապահաթ Էրմէնի-գաթօլիքլէրին խիշ. Էրմէնի-գաթօլիքլէրի՝ միլլէթճէ իթթիֆագ վէ իթթիհատտա մուղայիր մէպլէք ու հարէքէթտէ պուլունուեօրլար իսիշ կէօսթէրմէք իսթէմէլէրինէ մէպնի, պէյն էյ միլլէթ ուխուվվէթի միլլիյէ էսասընը հանկը թարաֆըն հանլըշ թէֆսիր վէ թէլագգը իթմէքտէ վէ հուսուլը պիրուտէթէ սպպէպ օլմագտա օլաբղընը մէյտանա գօյմագ իչին, պէր վէճհը աթի, պաղը թէֆէրրուաթըն իշարընը լաղըմէտէն ատտ իթմիք։ — Իլանը Մէշրութիյէթին թա իպթիտալարընտա, Մեռեկոց եօրթուսը կիւնիւ, Էրմէնի-գաթօլիքլէրիմիզ, քէնտի գապրիսթանլարընտա, Պէշիքթաշլեան, Ադամեան վէ Վարդան բաշա կիպի ֆէտաքեարան վէ էրպապը գալէմի միլլէթին մագպէրէլէրի իւղէրինէ իճրաի իպատէթ, մէվգըյէ միւնասիպ նութգլար իրատ վէ Էրմէնի գարընտաշլարըմըզ իւլէ ումուր վէ մէվատտը միլլիյէտէ ադաը ուխուվվէթի վէ իթթիլաֆ արզուլարը հէր թարաֆտան տէրմիեան իտիրիքէն, գապրիսթանըմըզ իթթիասլինտէ օլան վէ եալընըզ ատի պիր տիվար իւլէ այրըլմըշ պուլունան գապրիսթանլարընտա չուհէտտի միլլէթին խաթրէրէրինի թաաղիմ իթմէք կիպի պիր մագսէտը ալի իւլէ թօքլանմըշ օլան Էրմէնի գարընտաշլարըմըզ թարաֆընտան վագը օլան տավէթ վէ իպրամ իւզէրինէ, հէյէթճէ մէզքուր գապրիսթանա կիտիտիկի հալտէ, հէման իշէրի կէրիւիր կիրիլմէզ,— թէէսսիւֆէն իգրարա մէճպուրըզ,— պաղը-լար թարաֆընտան, «պոչը կտրածները կուգան կոր» քէլիմաթը զալիզէսինին իսթիմալի, վէ պու քէլիմաթը նապէճա՝ պաղը հաշարաթ թարաֆընտան իսթիմալ իտիլմիշ պիւլէ օլաա, պունպարա դարչը հիչ պիր չէյ եաբըլմամասը, վէ քիպարճա պիր թարզիյէ տախի վէրիլմէմէսի, վէ պատէհու օ մահէլտէ նութգլար իրատը սըրասընտա, ճէմաաթըմըզ էֆրասընը օրայա տավէթ իտէն հէյեթին ըէիսի բուհանիսի, քէնտի նութգընտա, եիւզիմիզէ գարշը, «ատէք վերջը ո՛չ Հռոմ, ո՛չ Վատիկան» տէյէրէք, ասբայա խասսէթէն տավէթլէ կիթմիշ օլան վէ Միլլիյէթճէ Էրմէնի, ֆագաթ Մէզհէպճէ Գաթօլիք պուլունան էֆրատտա, հէր տիւրլիւ թէրպիյէ վէ նէզաքէթէ վէ տիւնեանընն էն մութէմէտտին միլլէթ վէ մէմլէքէթլէրինէ գապուլ իտիլմիշ օլան պիր գայտէյի ումումիէյէ մուղայիր օլարաց, կէօյա Էրմէնի օլապիլմէք իչին, հէր հալտէ Բօմայը, Վաթիգանը թէրք իյլէմէք լազըմ վէ մէճպուրի իսիշ կիպի պաթըլ պիր իթթիգատ իւլէ սէօյլէնէն սէօզլէր, վէ արատան կէչէն միւտտէթ զարֆընտա, պէյն էլ մէլլէթ պախի պիրուտէթ վէ խուսուսէթ օլաճաղ պաղը ահվալ վէ նէշրիեաթ վուգուհնտէն պաչգա, կէչէնէրտէ էնգարէտքի հատիսէ տախի միւպալէղա վէ սուի թէֆսիր իտիլէրէք, պիր թագըմ նէշրիեաթա գրեամ օլընմասը, միլլէթճէ արգու օլընան ուխուվվէթի վէ իթթիֆագ տալա մութապզգ տէյլի տիր։

Զանն իտէրսէք, Մէշրութիյէթ. հիչ պիր իւնսիւրիւ, քէնտի իթթիգատաթը տինիյէսինտէն, վէլէվ օ իթթիգատաթ՝ քէնտի շախսի վէ զաթի էֆքեարը տախի օլսա, կէրի տուրտուրմայա, պունդն իչին շու եա պու թէվպիխ եախօտ մուախէզէյէ լանարգ ատտ իտիլմէյէ վատբթա տէյլի տիր։ Պիլաքիս, տիւնեանդն հէր մէտէնի միլլէթլէրինտէ վէ Մէշրութիյէթի գապուլ իտէն մէմլէքէթլէրտէ, հէր քէս, քէնտի էֆքեար վէ իթթիգատաթը տինիյէսինտէ հիւրր վէ միւսթագիլ տիր, վէ միլլիյէթ իւլէ մէզհէպին, պիրիպիրիյէ ալըպ վերէճէյի եօգ տբը։ Պիրի պաչգա, տիկերի ատ պաչգա չէյլէր տիր։ Իչդու հագբգէթի, պու կիւն հէր մէտէնի միլլէթ վէ մէմլէքէթ գապուլ իթմիշ օլտբղը կիպի, Վաթանը միւչթէրիքիմիզ օլան Թիւրքիա տախի, քէնտի գավաթի մէշրութասըյա գապուլ իթմիշ տիր։ Փէռֆէֆմիզ ատ Օսմանլըյըզ, ֆագաթ քեռֆէֆմիզ ատ Միւսլիման, Խրիսթիեան եախօտ Մուսէվի ատյիլիզ։

Պինապէրին Մէնէվիշեան Վ. ին ինգարլատ քէնտիսինէ թէքլիֆ օլունան պիր նութգը, մէզհէպճէ պաղը էսպապը մուճիպէյէ մէպնի իրատ իթմէք իսթէմէմէսինատէն ուլայը միւմանիյէյի թահգիր իթթիքատէն պաչգա, պու վէսիլէ իւլէ Վաթիգանա վէ Բարա հազրէթլէրինէ ատ հագարէթ իթմէք՝ հէր սուրէթլէ նապէճա պիր հալ տիր։

Վէնէտիկ Միխիթարեանլարընդն Գաբրէօյտէքի մէքթէպլէրինտէ իճրա իթթիքլէրի պիր լուպիյաթըն հասըլաթընտան, մէնսուպ օլտուղլարը ճէմաաթըն միւհթաճիյն վէ ֆուգարասընա ճիւզի պիր հիսսէ պիւէ չընգարմաեարագ, թէքմիլինի Էրմէնի բաթրիգխանէսինէ թէսլիմ իթմէլէրի, ճէմաաթճա հագգբյա պիր չօգ կիւֆթիւկիւյէ սէպէպ օլմուշ տբը, (ամապա հոնկը ճէմաաթաա օլսա իսի օլմազ իսի), ֆագաթ Կ-Բաթրիզխանէմիզճէ պու պապտէ բէսմէն հիչ պիր թարաֆա չիքեայէթ եազըլմամըշ իքէն, դազէթանըն պիրինտէ, կէօյա Կ-Բաթրիգ էֆ. հազրէթլէրինին մէսէլէյի Բօմայա եազմըշ օլմասընտան թութթուրարագ, թահգիր մանէասընտա, Կ-Բաթրիգխանէմիզ վէ Կ-Բաթրիգ էֆ-յէ «ժուրնալճը» ըրֆաթընին վէրիլմէսի, հագբգէթէն բէք զիեատէ սուի թէէսսիր իմմիշ վէ թէէսսիւֆիւ մուճիպ օլմուշ տբը։

Իմաի, կէյէնոէ հաղորդումը թէքրար իտէրիզ։ պիզան, հալէտ մէվգիմիզ, մանիյէթիմիզ անլայըլամամը։ տըր վէ անլայըլամաեոր։ Էկէր պուրասը անլայըլըր իսէ, ալ վազբի հարէքէթիմիզ թայէին օլունապիլիր։ Մէզհէպ պաշգա, Միլլիյէթ պաշգա էսասը մալիւմէսի վէ ումումիէսի, պիզհէ տէ պիր քէրրէ գաթի սուրէթտէ գապուլ վէ թատիզ օլունմասըգճա, իշթէ ալ վազբի օրթա տէվրէ մահսուս միւնագաշալար իշիմիզտէն էքսիք օլամազ։ Պու եոլտա միւնագաշալար իսէ, զէմանին սէրդէսթի էֆքարը՝ հիբրիյէթի մէզհէպիյ վէ իթիգատաթտ թէմամիյլ մուդայիր տիր։ Պու կիւն, պիզէ լազըմ օլան չէյ, հիսսիեաթը միլլիյէյի թագվիէյէ չալըշմագ, հուգուգ վէ իմթիեազաթը միլլիյէյի թանքիմէ զայրէթ իթմէք, մէքթէպլէրիմիզին, միւէսսասաթը միլլիյէմիզին թէրաքգըսընա սարֆը զիհն իյէմէք տիր։

Պու կիւն, ումում էրմէնի միլլէթի, հէր հանկը մէզհէպէ մէնսուպ օլուր իսէ, քէնտի մէզհէպինտէ հիւբր վէ միսթագիլ օլմագլա պէրապէր, այրլան հէնի տէվրէտէ, ումուր վէ մէվատը միլլիյէտէ քէնտիսի իշին պիր էսասը մեթինէյէ իսթինատ իստէրէք, ումում միլլէթին թէրաքգըեաթընա, իսլանընա չալըշմալը տըր։ Պիրինին Բամայա, տիկէրինին էջմիածինէ թապիիյէթի վէ պիր սընրքին Բրօթէսթան օլմասը վէ մէզհէպ վէ վիճտան մատտէլէրինտէ եէկտիկէրինտէն այրըլմասը, իթթիհատը միլլիյէ մանի օլմամալը, պունա գարշը սէտտ չէքմէմէլի տիր։ Էկէր միլլէթճէ իշլէրտէ, մէզհէպ թէասսիպպիւ միւտահէլէ իսէր իսէ, էֆքարը սէրպէսթիյի միլլիյէ նէրէտէ գալը։ Մաթլուպ օլան իթթիհատ վէ Ուիսուվէթի Միլլիյէ նամսըլ հասըլ օլապիլիր։

ՄԷՃԼԻՍԻ ՄԷՊՈՒՍԱՆ

ՄԻՒԶԱՒԷՐԱԹԸ

Ճուսա իրթէսի կիւնքի իճթիմաը ումումիտէ զապթը սապգ օղունուպ, թաստիգ օլընտըգտան սոնրա, ըէյնի՝ Նաֆիա Նէզարէթինէ վուգու պուլան իսթիյզահաթտան՝ Պաղտատ տէմիր եօլընա տաիր օլան սիւալէ պիզզաթ նազըր թարաֆընտան, վէ տիկէր իսթիյզահաթա տաիսի Նաֆիա միւսթէշարը Խուլուսի պէյ թարաֆընտան իյզահաթ վէրիլէճէկինի պիլտիրմիշ տիր։ Իմտի էվվէլա Խուլուսի պէյ քիւրսիի խիթապէթէ չըգարագ, Իզմիր մէպուսը Ղանի էֆ։նին՝ «Ե՞ՐՆԻՆ Իզմիր ըրիթըմ չիրքէթի՝ ըրիթըմա չըգարըլմասընտան մալէրտէն ըէամ ալըեօր» սիւալինէ չու ճէվապը վէրմիշ տիր։ «Պու մէսէլէ՝ 1314 տէն պէրի մէվճուտ տըր։ Ո թարիխտէ, Իզմիր Թիճարէթ օտասը թարաֆընտան Նաֆիա նէզարէթինէ պիր չիքայէթնամէ հազըրմըշ, վէ մէսէլէ՝ Շիրքէթ իլէ Նաֆիա նէզարէթի պէյնինտէ ուզուն ուզատիէ միւզաքէրէ օլունմըշ իսէ տէ, թէմամիյլէ հալ իտիրմէմիշ տիր։ Անճագ իրթիլաֆաթը մէվճուտէնին հալի իչին պիր գօմիսիօն թէշքիլ օլունմըշ տըր։ Պու գօմիսիօնը մէսէլէյի հալ իտէճէկի մէմուլ տըր։» Խուլուսի պէյին սէօզլէրի՝ քեաֆի ատտ իտիրմիշ տիր։— Իքինճի իսթիյզահ՝ Թարապլուսը Ղարպ լիմանընա տայիր օլուպ, Խուլուսի պէյ պու իուսուստա տէմիշ տիր քի, «Ո լիմանըն ինչասը իմթիեազը՝ 1313 սէնէսի օգոստոսը 15ինտէ Խազինէի իասատ նէզարէթինէ վէրիլմիշ իտի։ Ֆագաթ պու նէզարէթ՝ ինչասա թէշէպպիւս իթմէտիկինտէն, իշպու իմթիեազ՝ Խազինէի մալիէէ թէրք իտիլմիշ տիր։ Նաֆիա նէզարէթի թարաֆընտան Մէճլիսի մէպուսանա վէրիլէն պիր գանուն լայիհասընտա, Թարապլուսը Ղարպ լիմանընէն ինչասը իչին 200,000, վէ մահէլինտէ իճրա իտիլէճէք ամէլեաթը ֆէննիյէ իչին 35,000 լիրա սարֆիեաթ թախսիս իտիլմիշ տիր։

Պատէհու Խուլուսի պէյ՝ Իզմիր ըրիթընիարը չիրքէթինին հիսապլարը հազգընա Արիսթիտի քաշանընն սիւալինէ ճէվապէն, Շիրքէթին, քէնտի հիսապլարընը գօմիսէրը մախսուսընա մունթազամէն վէրմէքտէ օլտուղունը պիլտիրմիշ տիր։

Իշպու իքի նազթա հազգընաքի իյզահաթ, պազը միւնագաշատան սոնրա, քեաֆի ատտ իտիլմիշ տիր։

Պրուսատա էլէքթրիգի թրամվայլար հազգընտաքի իսթիյզահա տայիր Խուլուսի պէյ չու իյզահաթը վէրմիշ տիր։ «Պրուսատա էլէքթրիգի թրամվայլար թէէսսիսի իշին, իմթիեազ թալէպի մագսատիյէ նաֆիա նէզարէթինէ պիր չօգ իսթիսալար թագտիմ իտիլմէքտէ օլտուղը, վէ իշին միւզայէտէյէ գօնմասը թատիմ իտիլտիկի սըրատա, սուտուր իտէն պիր իրատ իլէ պու իմթիեազ՝ Մէհէմմէտ Այի աղա իմմինտէ պիրինէ իհալէ իտիլմիշ տիր։ Իմթիեազըն չէրաիթի մուճիպինճէ, Մէհէմմէտ Այի աղա իքի սէնէ զարֆընտա պիր Օսմանլը անօնիմ չիրքէթի թէէսսիս իտէճէք իքէն, հիչ պիր չէյ եաբմամըշ, վէ 1324 սեպտեմբերինտէ նէզարէթէ վէրտիկի պիր արզուհալտա, իմթիեազը, Ինկիլիզ թէպտասընտան Մ. Էտվէն իմմինտէ պիրինէ տէվրիթիկինի պիլտիրմիշ տիր։ Լաքին նէզարէթ, իշպու մուամէլէյի տէվրիէյի ասլա միւթէպէր թութմամըշ տըր։» Մէճլիսի մէպուսան, պիր իմթիեազըն լազվը գանունէն ճայիզ օլուպ օլամահճաղը հազգընտա ուզուն ուզատիէ միւզաքէրէ իթմիշ, վէ իսթիյզահը իրատ իտէն Թահիր պէյ՝ քէնտիսի պու պապտէ պազը թէշէպպիւսաթ իճրա իթտիկինտէն, թէշէպպիւսաթընընէթիճէսինէ պէքլէմէք իւզրէ, իշպու մէսէլէ հազգընտա վէրիլէճէք գարարընը՝ սէքիզ կիւն թէշէիրինի թէքլիֆ իթմիշ, վէ Մէճլիս՝ իշպու թէքլիֆի գապուլ իթտիքտէն սոնրա, միւզաքէրտի պիր միւատէթ թաթիլ օլունմըշ տըր։

Պիր սաաթ թէշէֆֆիւստէն սոնրա, մէճլիս թէքրար քիւչատ օլունանուղընտա, Պաղտատ խաթթը հազգընտա Պաղտատ մէպուսը Պայանզատէ Իսմայիլ Հազգը պէյ թարաֆընտան իրատ օլունան սիւալէրէ, Դաբրիէլ էֆ։ Նորատունկեան պիրէր պիրէր ճէվապ վէրմիշ տիր։ Էվվէլա, հիւքիւմէթը Օսմանիէ իլէ Շիրքէթ պէյնինտէ թէէթի օլունան մուգավէլէլերին նէշր օլունմամասը սէպէպի՝ չիմտիյէ գատտար էօյլէ պիր ուսուլ մէրի օլմամասընտան նաշի օլտուղունը, անճագ պունտան սոնրա եալընըզ պու սէյիլ, պիրճիւմէ ումուրը մուհիմմիյի նաֆիա իչին ատ իտիլմէք մուգավէլէլերին նէշրի արզու իտիլտիկինի, վէ Պաղտատ չըմինտրֆէրի մուգավէլէնամէսինին՝ հաքիմիյէթը տէվրէթէ, տաիսի վէ խարիճի բօլիթիգամըզա տօգունուբ պիր ճիհէթի պուլունմատըզընը պէեան իթմիշ տիր։ Շըմինտրֆէրին նօգթաի միւնթէհասը հէնուզ թայէին իտիլմէմիշ օլտուղը ճիհէթլէ, չիմտիլիք Գուլիյթի մէսէլէսինին տէ մէվզուի պահա օլունմամասընընը սէօյլէմիշ տիր։ Խաթթը ինչասընա տէվամ իտիլմէտիկինէ կէլինճէ, քիլօմէթրօ պայընա վէրիլէճէք թէէմինաթ ագէսի տիւչինիլտիւքտին սոնրա, պունդն մէվզուի թէզէքքիւրէ գօնուլմաճաղընը, անճագ կէչէնլերտէ Շիրքէթ իլէ վուգու պուլան միւզաքէրտի իւզէրինէ, եագընը զէմանատա Գուլկուրլըտան թայիֆէ գատտար միւթէսավվէր օլան խաթթն թէմտիտինէ պաշլանմաճաղընը պէեան իթմիշ տիր։

Նորատունկեան էֆ.՝ պուրատա գատտար նաֆիա նազըրը սրֆաթըյա իյզահաթ վէրմիշ տիր։ Միւթէազըպէն խաբիճիլ նազըր վէքիլի սրֆաթըյա իթտի մալիումաթ իթմիշ տիր։ Պաղտատ խաթթընընը Շըմինտան Դայսէրի, Տիարպէքիր վէ Մուսուլ թարիգիյէ եաբըլմասընը, Ճէնուպտան, Գօնիա օվասը թարիգիյէ եաբըլմասընտա հիչ պիր էճնէպի թէէսսիր վէ նուֆուզը պուլունմատըզընը, վէ խաթթն Շըմինտան եախօտ Անատօլունընն օրթասընտան կէչմէմէսի՝ անճագ իգթիսատի սէպէպլէր իլէ օլտուղունը, վէ տէվլէթը Այիյէ՝ Ռուսիա իլէ պիր թէանիւտ ալթընա կիրիմիշ օլուպ, պու թէանիւտ մուճիպինճէ, Թիւրքիանընն, պիր միգտարը մուայնէն մահէլլին ինչասընը Ռուս սէրմաեէտարլարընա թէրքէ մէճպուր օլտուղը քէյֆիյէթինէ կէլինճէ, Նորատունկեան էֆ. ասմիշ տիր քի, «Վագտա պէօյլէ պիր թէանիւտ վար տըր, ֆագաթ պու թէանիւտիւն անքեատընը պիլմէմ, վէ պու պապտէ իյզահաթը լազըմէյի վէրիմմէքտէ մատզարրմ. եալընըզ չու գատտարը սէօյլէրիմքի, կէրէք տէվլէթի Այիյէնին վէ կէրէք Ռուսիանընն ուսուլը մէյրուսթայր գապուլ իթմիշ օլմատըգլարը պիր զէմանատա վագը օլան պիր թէանիւտ, չիմտի չէրաիթի մէյրուսթա մուճիպինճէ թատիլ օլունապիլիր. խուսուսա քի Ռուսիա իլէ տօսթլըզմըզ մալիում տիր։»

Նորատունկեան էֆ.նին սէօզլէրի ալգըշլանմըշ տըր։

Պատէհու սահիպի թազրիր Իսմայիլ Հազգը պէյ թէքրար քիւսիի խիթապէթէ չըգարագ, նազըրընն պէեանաթընը պիրէր պիրէր ճէրճէլ, մուգավէլէնին չարթլարը՝ տէվլէթի Այիյէ իչին զարարը օլտուղընը սէօյլէմիշ, վէ Պաղտատ էմիր եօլը մէսէլէսինին՝ 50-60 սէնէտէն պէրու մէվճուտ օլտուղընը պէեանտէն սոնրա, պու խաթթն էհէմմիյէթինը կէօսթէրմիշ, վէ իշպու էհէմմիյէթին՝ տահմա Ալման վէ Ինկիլիզ սէրմայէտարլարը պէյնինտէ բէդապէթէ սէպէպ օլտուղընը, վէ քէնտիսի, սէրմայէնին՝ թապիիյէթէ էհէմմիյէթի օլմատըղը խուսուսընտա նաֆիա նազըրընընն էֆքեարընտա պուլունմատըզընը պէեան իթմիշ, վէ «Էկէր էօյլէ օլսա իսի, պու մէսէլէ եիւզիւնտէն, Ինկիլիզ, Ֆրանսըզ վէ Ալման սէրմայէտարլարը թարաֆընտան միւշքիլաթ գսահուբ իթմէյէճէք իսի» տէմիշ տիր։ Պատէհու Իսմայիլ Հազգը պէյ՝ Պաղտատ էմիր եօլընն հիքայէյի թարիխէյէնի պէեան իլէ, պունդն իմթիեազը Մ.Մ. Զէպլէր, Անտրէ, Գօլիէրիի, Դօթար վէ Բրէսել թարաֆընտան իսթիտա իտիլտիկինի պիլտիրմիշ, վէ չիմտիքի մուգավէլէյէ նազը քէլամ իլէ, խաթթն թավրօս տաղարընտան կէչմէսի՝ ֆէվգէլատէ մէսարիֆի ինթաճ իտէճէկինտէն, պու խուսուսա վէ տէվլէթի Ալիյէ իչին մուզիրը օլան մուգավէլէնին չարթլարընա, հէր քիլօմէթրօ պայընա 15,500 ֆր. թէէմինաթ ագէսի հաստ իտիլմէսինէ, խաթթն սաթրն ալընմասընը միւմքինսիզ գըլան չարթլարա, խաթթն պօյունճա պուլընաճագ մատէնլերի իչէթմէք հազգընն չիրքէթէ թէրքիտիլմէսինէ, ինչաաթ տէլեաթը էսնասընտա քեչֆ օլընճագ տատը սաթիգա թասարրուֆիյէթինին չիրքէթէ պրադըլմասընա, թուղա վէ քիրէմիա ֆապրիգալարը թէէսսիսի իմթիեազընն օնա թէրքինէ, խաթթն չիւպէլէրինի ինչա սըրասընտա չիրքէթին հազգը բիւճանիյէթի պուլունմասընա, ինչաաթ մախսուս լեվազիմաթն ըէամ կէօմրիւ քէտն մուաֆիյէթինէ վէ տիկէր չարթլարա գարշը իթիրազ իթմիշ, վէ տէմիշ տիր քի, «Նասըլ քի կէօրիւեօրսունըզ, չիրքէթ՝ պիր իմթիեազ եէրինէ 7-8 իմթիեազ ալմըշ տըր։» Իսմայիլ Հազգը պէյ՝ չիքայէթլէրինէ տէվամ իլէ, միւտատէթի իմթիեազընն ղայրը մէշրու սուրէթտէ թէմտիտ իտիլմէսինէ տէ գարշը սէօյլէմիշ, վէ չու սուրէթլէ նութգընա իսթամ վէրմիշ տիր։ «Շիմտի պու գատտար ֆէնալըզընն էօնիւնիւ նատարլ ալմալը։ Պունդն իչին տէօրթ թէէսսիր։ 1. Մուգավէլէնին ֆէսսի։ 2. Խաթթն սաթրմասը։ 3. Ինչաաթն թաթիլի։ 4. Մուգավէլէնին թատիլի։ Պու 4 թէէսսիրտէն սոն իքիսի պէնճէ զապտի իճրա կէօրիւնիւր։ Ֆիլվագը Խալիֆ նամ նօգթատան իմիպարէն ամէլեաթը թաթիլ իտէպտիրիրզ, զիրա ամէլեաթն պագիսի իչին Ֆրաթ վէ Տէճլէ նէհրլէրինտէ իճրաի սէյրը սէֆէրի թէէմին իմտիրմէք իւզրէ պիր թաավիզ պուլապիլիրզ։ Լաքին մուգավէլէտ պաղը թատիլաթը լազըմէնին իճրասը տահա միւրաճճահ տըր։ Իմտի Նաֆիա նէզարիմինէ, պու եօլտա թէէպպիւսաթտա պուլընմասընը էքիտէն պէեան իտէրիմ։»

Պատէհու Իսմայիլ Հազգը պէյ՝ Քուէյթ մէսէլէսինտէն պահալա, «Պէլքի Լօրտ Քիւրզընն, հիւքիւմէթը մէթպուասընընն արզուսը իսիլտիքինտա օլարագ, օ նազթայը, եօլսըզ պիր վազիյէթը մախսուսէյէ գօյմըշ օլտըզընտան, Ինկիլիթէրրանընն տօսթլըզը սայէսինտէ պու հալին իպլան օլունապիլէճէկի հազգընտա պէեանը իմիտ իթմիշ, վէ Ռուսիա իլէ մէվճուտ օլան թէանիւտէ կէլինճէ, պու թէանիւտ՝ տէվլէթը միւշարիէյա իլէ մունթազամ պիր մուահէտէյէ պինա իտիլմիշ օլմասընը, թարաֆէյնճէ թատաթի օլընան նօթալար իլէ ագտ օլընմըշ օլարզընտան, վէ մէզքիւր թէանիւտ անքեատնճա, Թիւրքիա՝ օ տէմիր եօլարը պիզզաթ քէնտիսի ինչա իտէմէտիկի թագտիրտէ, պունդարընն իմթիեազը՝ Ռուսիա թէպտասընա իհալէ իտիլէճէկի մէշրութ օլուպ, հալպուքի պիզ, Հիճազ տէմիր եօլընը ինչա իթտիկիմիզ կիպի, հէր տիրլիս ֆէտաքեարլըզը կէօզէ ալարագ, մէզքիւր տէմիր եօլարընը տահի քէնտիմիզ ինչա իթմէկի տէրէօհտէ իտէճէկիմիզատէն վէ Ռուսիանընն, 6 այտան պէրու հազգըմըզտա կէօսթէրտիկի ասարը ասոսթանէ տէրքեար իտուկինտէն, տէվլէթը միւշարիէյհանընն՝ պիզիմ իչին մուճիպի իսէճալէթ օլան պիր թէանիւտէն տօլայը իտտասաընտա իսրար իթմէյէճէկի մէմուլ իտուկինի իֆատէ իյէմիշ տիր։ Իսմայիլ Հազգը պէյին սէօզլէրի չիտէթլէ ալգըշլանմըշ տըր։— Միւսամիլէյհանէն սոնրա Զօհրապ էֆ.՝ մուգավէլէնամէնին մազարրաթընտան պահն իթմիշ, վէ «պու՝ մուգավէլէ տէյիլ, պիր ալֆիթէրը ալթըֆէթ տիր» տէմիշ տիր։ Միւսամիլէյհ՝ պու հազգընընընգլար եիւզիւնտէն հիւքիւմէթին 20 միլեօն լիրա զարարա ուզրատընընը բազգամար իլէ կէօսթէրմիշտիր։— Զօհրապ էֆ.նին էֆքեարընճա, մէսէլէ իչ նօգթաի նազարալա, հանի սիեասի, իգթիսատի վէ գանունի նազարալա հարզի էհէմմիյէթ օլուպ, մուգավէլէնին գանունէն ֆէսսի օլընապիլէճէկինի պէեան, վէ մուգավէլէճէ իճրա իտիլէճէք թատիլաթը միւթալէա իթմէք իւզրէ, մէպուսանտան միւրէքքէպ պիր գօմիսիօն թէշքիլինի թէքլիֆ իյէմիշ տիր։

Մէճլիս, 10 տագզգա գատտար թաթիլատէն սոնրա թէքրար ատչըլըզընտա, տիկէր պազը մէպուսլար, էզճիւմէ Հալէպ մէպուսը Ճինանի պէյ քիւրսիի խիթապէթէ չըգմըշ, վէ պունդար տահի՝ խաթթն օգլամը հազգընտա պազը թէքլիֆսաթտա պուլընմըշլար տըր։ Նէհայէթ Ճավիտ պէյ ատ քիւրսիի խիթապէթէ կէլէրէք, մուգավէնէնին չարթլարը՝ քեք չօգ նօգթալարճա մուղիրը օլտըզընը, լաքին պիւթիւն մէսուլիյէթ՝ մէմլէքէթին տիւմէնի խտարէսինի իսթէսիկի կիպի վէ պիլա ճէզա գուլլանմագտա օլան տապզգ սէրայ էրքեանընընա այիտ պուլունտըզընը իֆատէ իթմիշ, վէ մէսէլէնին էհէմմիյէթինի իյզահատան սոնրա, մէմլէքէթէ զարարը օլան չարթլարը խաֆիֆլէթմէք իչին, 1. Խաթթն եօլընը թէպտիլ իթմէյի վէ խաթթը՝ Իսկէնտէրուն վէ Հալէպ թարիգիյէ կէչմէսինէ կէլինճէ, Նորատունկեան էֆ.՝ չիրքէթին պու ֆիքրի տալա գարշը պուլընմատըզընը, լաքին հարպ նօգթաի նազարըյա պիր թազմ զարարլարն մանզուրլար կէօրմէսինէ մէպնի, պու ֆիքրի տաիմա հարպէէ նազըրը թարաֆընտան մուխալիֆէթ իտիլտիկինի իֆատէ իթմիշ, վէ խաթանընտա, նազըրը միւշարիէյհ, խաթթը՝ Խալիֆէն էօթէյէ իլէրլէթմէք իչին իճապ իտէն թէէմինաթ ագէսինին Մէճլիսի մէպուսան թարաֆընտան գապուլի լազըմ կէլմիկինի սէօյլէմիշ տիր։

Միւշարիէյհին պէեանաթը էքսէրիյէթճէ քեաֆի ատտ իտիլմիշ տիր։

* *

Բազար իրթէսի կիւնիւ Մէճլիսի մէ-պուսանտա զարթը սապրզ օղունուշ, թասրիզ օլունարգտան սոնրա, միւզաքէ-բաթա պաշլանմըշ տիր։ Էվվէլա Ճուլբա տէվլէթին սան թէնսիղաթրնտա խսթինաֆ ազասընտան պարզլարը թէմեղ մահքէ-մէսի ազալըզընա թայէին խորլարկինտէն, բէյ վէրմէք խուսուսընտա զուհուր իտէ-միչքիլարը գարարմազ իչին գալէմ ա-լընան վէ Սատարէթտէն պա թէզքիրէ կէօնտէրիլէն մատտէի զանունիւ լաֆհասը օգունմըշ վէ Ամրիէ գոսիսիոնընա հէվալէ-սի գարարլաշտըրըլմըշ տիր։— Պուլկար, Սըրպ, Ուլան վէ Բում օլտրազ Բումէլիտէ իճրան չէզավէթ իտէն չէթէլէր հազգընտա այնի սուրէթ վէ շիտտէթլէ թասագիպաթ իճրա իտիլտիկինէ տայիր Սատարէթտէն կէօնտէրիլէն թէղքիրէ իլէ ըսթաթիսթիզ օգունմըշ տըր։— Մէճլիսի մէպուսանտա տահիմ պիր թէնսիզ գոմիսիոնը թէչքիլինէ տայիր պազը մէպուսլար թարաֆընտան վէրիլմիշ օլան թագրիր մէվզրի միւզաքէ-բէյէ վազ օլունմըշ տըր։ Պու պապատ պիր չօղ մէպուսլար թարաֆընտան իրատը քէլամ օլունարգտան սոնրա, լազըմ կէլէն գանուն լաֆհալարընը հիւքիմէթը իճրաի-յէտէն թալէպինէ գարար վէրիլմիշ տիր։

Գիր սաաթ թէնէֆֆիւատէն սոնրա թէքրար միւզաքէրաթա պաշլանտրգտա, Լահիալար գոմիսիոնը թարաֆընտան վէ-րիլէն վէ էֆրատ վէ մէմուրիյնի հիւքիւ-մէթ թարաֆընտան իթա օլունմազ լահ-հա վէ միւթալէանամէլէրին նազարը իթի-պարա ալընըպ ալընմահազընա տայիր պուլընան մազպաթա օգունմըշ տըր։ Պու պապատ ուզուն ուզատիլ միւզաքէրէտէն սոնրա, էֆրատը էհալինին՝ գանուն թէք-լիֆի սուրէթիյլէ տէյիլ, պէհանը միւթա-լէա թարզընտա լահհա վէրէպիլէճէքլէրի գարարլաշտըրըլմըշ տըր։

Հիճազ թարաֆլարընտա տահիշ վէ էմ-նիյէթի թէէսիս իթմէք իւզրէ վէրիլէն թագրիր օգունմըշ, վէ պու ղազատ Տա-խիլիէ նէզարէթինտէն, կէլէճէք ճուման իրթէսի կիւնիւ իսթիյզան իտիլմէսի գա-բարլաշտըրըլմըշ տըր։ Արազիի էմիրիէյի միւլք իթմէք իւզրէ Արազի գանունա-մէսինէ պիր մատտէ իլավէսի վէ «Իթթի-հատ վէ Թէրաքգը պանգասը» նամիյլէ միլլի պիր պանգա թէէսսիսի թէքլիֆի րէտտ օլունմըշ տըր։— Մէհաքիմի չերի-յէնին իսլահընա տայիր պիր թագրիր գա-պուլ վէ ադնամ թանսիլաթը իչին վէրիլէն տիտաթրն գալտըրըլմասը հագգընտա պիր թագրիր՝ Մալիէ գոմիսիոնընա հէվալէ օ-ւրընմըշ տըր։— Մէմլէքէթիմիզէ իտամ ճէ-զասընն իճրասը՝ հէր թարաֆտա չէգա-վէթին էօնիւնիւ ալմաճա վէսիլէ օլաճա-ղընտան, իտամ ճէզասընա մահքիմ օլան-լար հագգընտա պու ճէզանընն չիտտէթի իճրասընա տահիր վէրիլէն թագրիր, լէհ ու ալէյհատ պիր խայլի միւզաքէրաթտան սոնրա, Ամրիէ գոմիսիոնընա հէվալէ իտիլ-միշ տիր։— Ճինայէթլէրին չօղալմասընա սէպէպ իշրէթ օլտրընտան, միւսքիրաթ իւզէրինէ աղըր վէրկի գոնուլմասը թագ-ըրի տէ քէք չօղ մուսարատտան սոնրա, գոմիսիոնա հէվալէ իտիլմիշ տիր։— Քէօ-թահիասա խալը տէսթիկեանլարընտա չալը-չան վէ կիւնտէլիք 60 բաբա, 2 ղշ. ալան գըզ վէ գատընարտան ալընան թէմէթ-թիւ վէրկիսի հազգընտա մալիէ նազը-ընտան իյզահաթ իսթէնիլմէսինի միւպէյ-էին վէրիլէն թագրիր գապուլ իտիլմիշ տիր։

Մէճլիս, սաաթ 12 տէ տաղըլմըշ տըր։

ՊԱՊԸ ԱԼԻ ՀԱՏԻՍԷՍԻ

Բազար իրթէսի կիւնիւ Պապը Ալիտէ վէքիմ պիր հատիէ վուգու պուլմուշ տըր։ Ատալարա իշլէեէն Մախսուսէ վաքօրլարը եէրինէ Շէրքէթի Թայրիէ վաքօրլարընն իշլէթիլմէսի հագգընտա վէրիլէն գարարն կէրի ալընմասընը իսթիրհամ իթմէք իւզրէ Մախսուսէնին պիր չօգ մաքինսթլէրի, օճագճըլարը վէ ալիկէր մէմուրլարը, էլլէ-րինտէ սանճագլար իլէ Պապը Ալիյէ կէլ-միյէր պիր։ Իշլէրինտէ, Ատալարընն պազը Իպամ միւթէպէբանը իլէ Մախսուսէ մէ-մուրլարընն զէվճէլէրի տախի պուլուն-մըշլար տըր։

Նիւմայիշճիլէր, Մախսուսէնին վաքօր-լարը իշլէնտէ, Ատալարա իշլէեէպիլէճէք վաքօրլար պուլունտուզունը, վէ պունլա-րըն՝ հօյճուլարընն նագլինէ քիֆայէթ իտէ-ճէկինի պէեան իթթիքլէրինտէ, Սատրազամ բաշա, պունլարըն իֆատէլէրինի տինլէ-թիքտէն սոնրա, իշպու մէսէլէ հագգընտա պիր գարար վէրիլէճէկինի պիլտիրմիշ իսէ տէ, նիւմայիշճիլէր՝ գաթի պիր ճէվապ ալմազ իւզրէ իսրար իթթիքլէրինտէն, Հիլմի բաշա ճէվապընը թէքրարլամըշ, վէ տաղըլմալարընը իսթար իթմիշ տիր։ Լաքին իսլագ տինլէմէսիկինտէն, քէյֆիյէթ՝ թէլէֆոն իլէ զապթիէ նազըրընա խապէր վէրիլմիշ տիր։ Տէրհալ Զապթիէ Նէզարէթինտէն 30 գատար մէմուրիյնի զապըթա կէլէրէք, էհալիյի գամիչլար իլէ տաղըթ-մահա պաշլամըշլար տըր։ Պու արա պէօյ-ինք պիր գարզաշալըգ բէյտա օլմըշ. պիր գաչ տաղըգա սոնրա պիր պէօլինք սիւտ-րի ասքէրի տահա կէլմիշ, վէ սիւնկիւլէր իլէ էհալի իւզէրինէ եիւրիւեիւշ թիմիշլէր տիր։ Իչթէ օլվազըթ պազը չայեանը թէէս-սիւֆ մէնզարէլէր զուհուրա կէլմիշ տիր։ Ճիվարտաքի տիւքքեանճրլար, գօրգուլ-ըընտան տիւքքեանլարընը գալամըշլար. պիր մաքինաթ, պիր օճագճը վէ 12 եա-շընտա պիր չօճուգ թէլէֆ օլմըշ, օն իքի քիչի գատար եարալանմըշ վէ պունլար-տան պիրի օլան պիր իսլամ գատընը, սիւնկիւ իլէ պաշընտան աղըր սուրէթտէ մէճրուհ օլմըշ տըր։ Նիհայէթ էհալի, ա-սաքիր մարիֆէթիյլէ տաղըտրըմըշ տըր։

ՆԻԻՄԱՅԻՇ ՐԻՎԱՅԷԹԻ ՎԷ ՔԵԱՄԻԼ ԲԱՇԱ

Մէվսուգէն իսթիսպարաթըմըզա կէօրէ, կէչէն ճումա կիւնիւ, Իսթանպոլ է-հալիսի թարաֆընտան զայէթ պէօյիւք պիր իճթիմա ադա իտիլմէք վէ սատրը սապզգ Քեամիլ բաշանընն գոնաղընա կիտիլիպ, քէնտիսինին թէքրար մէվզրի իգթիտարա կէլմէսի ըճճա օլունմազ վէ անտէն սոնրա տա Ինկիլիթէրրա սէֆարէթի էօսիլտէ, Թիւրքիանընն տահմա Ինկիլիզ տօսթլըզը սիյասէթինի թաագիպ իսէճէկի հագգընտա մուխալիսէթքեարանէ նիւմայիշլէրտէ պուլունըլմազ մուգաբրէր իմիշ։ Հաթթա պիր գաչ կիւնտէն պէրի մաթպուաթ ա-բասընտա վէսիլէի կիւֆիթիւկիւ օլան հիւ-քիւմէթին պէեանանմէի ըէմմիսինտէ, «պա-յէթ պէօյիւք իճթիմալար ադա օլունմաճա-զը հիւքիւմէթճէ իսթիհպար օլունմըշ տըր» էէնիլմէսինին տէ սէպէպի պու իմիշ։ Ֆա-գաթ պէօյէ պիր նիւմայիշ թէրթիպ ի-տիլէճէկինի Քեամիլ բաշա իսթիհպար իյ-լէմիշ, վէ իլէրի կէլէնլերտէն պիր գաչ զաթա, պէօյէ պիր նիւմայիշ եաբըլմամա-սընը, եաբըլտըղը վէ գոնաղը էօնիւնէ կէ-լինտիկի սուրէթտէ հիչ պիրինի գապուլ իտէմէյէճէկինի, վէ էկէր իլէրուտէ անվալ թէպէտտիւլ իտէր վէ միլէթճէ խըզմէթինէ լիւզում կէօրիւլիւր իսէ, օ հալտէ եէնէ իյֆաի խըտմէթի պօրճ պիլէճէկինի սէօյ-լէմիշ, վէ պունըն իւզէրինէ նիւմայիշին իճրասը թէէխիր օլընմըշ տըր, եոգսա թէպ-լիղի ըէմմինին՝ նիւմայիշին թէէխիրինէ թէ-էսսիրի օլմամըշ տըր։

(Սէրվէթը Ֆինուն)

ԱԶԳԱՅԻՆ

Բազար կիւնիւ, էօյլէտէն սոնրա, Ազ-գային Կանոնագրութիւն գոմիսիոնը, Կ-բաթիրգխանէտէ իճթիմա իթմիշ տիր։

** Երեսփոխական ժողովմզ, էօնիւ-միւզտէքի ճումա կիւնիւ ագտը իճթիմա իտէճէք իլէն, իշիթիկիմիզ կէօրէ, պու իճթիմա՝ փետրվարին 27նճի ճումա կիւնիւ-նէ թէէխիր օլունմըշ, վէ պունընն սէպէպի իսէ, Երեսփոխական ժողով թարաֆընտան Վարչական ժողովա ինալէ իտիլմիշ օլան պազը մէսէլէլէրին հէնուզ հալ վէ թէսվիյէ օլունմամասը իմիշ։

Հէր իքի մէճլիս տէ հիչ թօպլանմա-եըպ, պիւսպիւթիւն տաղըլտալար, տա-հա էյի օլմազ մը...

** Էրմէնի բաթրիգ գայմագամըզընա ինթիխապ օլունան Արշարունի Սրբազանն ինթիխապը պա իրատէի սէնիէ թաստիգ պուլրուլմըշ տըր։

** Բազար ագչամը, Ս. Յովհան Ոս-կեբերան քիլիսէսինտէ Դեր. Փափազեան Նէրսէս Վ., իզտիվաճ իւզէրինէ մուհիմ պիր քարոզ վէրմիշ, իզտիվաճըն էհմ-միյէթի վէ գօստսիյէթինի իյզահ վէ ֆա-միլիալարընն սաատէթ ու բէֆահը նէ՛ կիպի չարթլար իւզէրինէ միւէսսէս օլարզընը պէ-եան իյլէմիշ տիր։ Փափազեան Վ., թէք-միլ Մեծ Պահք քարոզլարընը իշպու էսաս իւզէրինէ վէրէճէկի, վէ մէսէլէնին էհմ-միյէթի տէրքեար պուլընտըղը ճիհէթլէ, էֆրատը ճէմաաթըմզընն պու քարոզլարը տինլէմէյի ֆէրիզէի զիմմէթ ատա իթմէլէ-րինի թավսիէ իտէրիզ։

** Զէյթունտա զուհուր իտէն գարըշըգ-լըղը թէսկին իթմէք իչին 400 բէտիֆ ա-սաքիրի սիլահ ալթընա չաղրըլմըշ տըր։ Պու գարըշըգլըգ՝ 1896տա, տիւէլի մու-ազզամա սէֆիրլէրի մարիֆէթիյլէ վէրիլ-միշ վէ հիւքիւմէթի Սէնիյէճէ գապուլ օ-ւրունմըշ պիր գարիթիւլասիօն մուճիպինճէ, Զէյթուն գայմագամլըզընա պիր Խրիս-թիանընն թայէինի լազըմ կէլիրքէն, պու քէրրէ իչպու գարար խիլաֆընտա պիր Իս-լամին գայմագամ թայէին իտիլմէսինտէն, վէ Զէյթուն գազասընընն, վէրկի վէրէպ-լիր հալէ կէլէնէ գատար վէրկիտէն մուաֆ օլմասը մուգարրէր իքէն, պու կիւն մէզ-քիւր գազատա գըթլըգ հիւքմֆէրմա օ-տուզը հալտէ, էհալիտէն վէրկի ալընմա-սընա գազգըշըլմասընան իլէրի կէլմիշ տիր։ Եէնի գայմագամ՝ Մարաշտա պէքլէմէք-տէ իմիշ։

ՏԱԼԻԼԻ

Խարիսիէ նազըրը Բիֆաթ բաշա՝ բազար իրթէսի կիւնիւ Վիէննատա պարոն Էրէնթալը թէքրար զիեարէթ իթմիշ վէ խանէտանը իմբէրաթօրի ազասընա վէ էճ-նէպի տէվլէթլէրի սէֆիրլէրինէ կիտէրէք, դարթ տը վիլիֆինի վէրմիշ տիր։ Տիւն միւշարիլէյինին, Մալիէ նէզարէթի մէմու-բիյնի քիրամընտան Սագրզ Արմենակ պէյ իլէ պիրլիքտէ Բէթրէսպուրկա միւթէվէճ-ճիհէն Վիէննատան հարէքէթ իթմիկի՝ թէլէկրաֆ խապէրլէրինտէն տիր։

—Բէթրէսպուրկին մէհաֆիլի այիտ-սինտէ թէէմին իտիլտիկինէ կէօրէ, տէվ-լէթի Օսմանիէ թարաֆընտան Ռուսիա-յա վէրիլէճէք թազմինաթը հարպիէ է-սասը իւզէրինէ, Ռուսիա, Թիւրքիա վէ Գուլկարիսթան պէյնինտէ եարըլճագ մուգավէլէյի մալիէ՝ էսասէն ագա օլուն-մըշ օլուպ, Բիֆաթ բաշա թարաֆընտան իմզա իտիլէճէկի՝ շէհրի մէզքիւրտէն թէլէլէկրաֆլա իշար իտիլմիշ տիր։

—Աթինա զազէթալարընն գավլինճէ, Եունանիսթան օրտուսը ումումի սուրէթտէ հալը սէֆէրէ վազ օլընճագ տըր։ Շէօյլէ-քի 10 սընըք ասքէր, եանի 70,000 քիչի սիլահ ալթընա ալընճագ տըր։ Իչպու մուամէլէի ասքէրիէ յուլիս իպթիտալա-րընտա պաշլանճագ իսէ տէ, իլէրուտէ արթըրըլճագ տըր։

—Գուստանտան ալընան սոն թէլէկրաֆլարա կէօրէ, Արապ օրթաօգալար իլէ Բումլար պէնինտէ իթթիֆաֆ հասըլ օլմըշ, վէ բաթ-ըրիգ Դամիանոս էֆ. մէմուրիյէթինտէ իպ-գա իտիլմիշ տիր։ Թարաֆէյն պու նէյթի-ճէտէն մէմնուն գալմըշլար տըր։

—Վանա պիր էրմէնի վալի թայէին օ-ւլունճաղընը «Մանզումէի էֆքեար» բի-վաեէթ իտիեոր։

—Գայսէրիէտէ ասայիշ վէ էմնիյէթ հէնուզ թէմամիյլէ իհատէ օլունմամը, վէ տիւն պազը թիւճճարա կէլէն թէլէկրաֆ-նամէլէրտէն՝ չարշը վէ տիւքքեանլարընն գաբանտըղը պիլտիրիլմիշ տիր։ Խալգընն, անճագ խանէլէրինտէ գալարագ, ճանլա-ըընն սէլամէթինի թէէմին իթթիքլէրի՝ պազը թէլէկրաֆլարտա իշար իտիլմիշ տիր։

—Պիթլիսին պիր գարիսինտէ 3 քիչի-նին ատըլգտան էօլտիւկիւ՝ Պիթլիստէն պա թէլէկրաֆ պիլտիրիլմիշ տիր։

—Տիւն ագչամ մաթպաամզ իշճիէ-րինտէն պիրի, Պիւլպիւլտէրէսինտէ վագը խանէսինէ կիտէրքէն, իւչ խըրսըզ գար-չըընա չըգարագ սօյմագ իսթէմիշլէր իսէ տէ, իւզէրինտէ իսթէտիքլէրի գատար լարա պուլմատըգլարընտան, պըչագլա-ըընն թէրս թարաֆլարըյլա պաշընը եար-լայըպ ֆիրար իթմիշլէր տիր։ Նէտէն սոնրա բոլիս մէմուրլարը մէյատանա չըգ-մըշլար տըր։ Մէճրուհ՝ Պէլէտիէ խաս-թախանէսինէ կէօթիւրիւլէրէք, պաշընդն եարասը թէտավի իտիլմիշ վէ պաղլանմըշ տըր։— Ագչամլարը սաաթ 12 տէն սոնրա խանէլէրինէ ատաէթլէ մէճալուբ օլան էս-նաֆ վէ իշճի էհալի, ճամապա նէ՛ վագ-թա գատար խըրսըզլարտան սօյլմազ, տէօյիւմէք, եարալանմազ, պէլքի տէ թէ-լէֆ օլմազ թէհլիքէսինէ թապի օլաճագ տըր։ —Ղազէթալարընն հէման հէր կիւնքի նիւսխէլէրի, խըրսըզլըգ, ճէրհ կիպի վա-գրալար իլէ տոլը տըր։

—Տէվրը խաթիրպատտա պիր չօգ էր-մէնիլէրին ճանգարընը եազմըշ, խանիւ-մանլարընը սէօնտիւրմիւշ օլուպ, չիմտի իսէ, գօնագընտա տիւնեանընն էն պիկիւ-նահ ատէմի կիպի հալը խաթիրատտա օ-լան մէշհուր Հէյրէթը Թանգրգիէ բէյի Մէհէմմէտ Ալի ալէյհինտէ, Տր. Ճէվահիր-ճեան էֆ. թարաֆընտան իգամէ օլունան տավանընն բուլէթինէ, ճումա իրթէսի կիւնիւ Տէրսաատէթ Ճէգա մահքէմէսինտէ պաշլանմըշ տըր։ Մէհէմմէտ Ալի՝ մահքէմէ-յէ կէլմիշ, թարաֆընտան վէքիլի Հիւ-սամէտտին էֆ.-յի կէօնտէրմիշ տիր։ Տր. Ճէվահիրճեան էֆ.-յէ Սատատտին էֆ. վէ տիկէր միւթթիհէմ Տր. Ատիլեան էֆ.-յի Հիւսամէտտին էֆ. վէքիլէթ իթմէքտէ վէ միւթթիհէմլէր մահէյլինտէ Տր. Ատիլ-եան, բոլիս Սալա վէ Ճահոբ Տիւպարա-ճեան պուլունմըշլար տըր։ Էսասը տավա չունան իպարէթ տիր։—Սալա, գարբոր-ընն վազը համը իչին Ճէվահիրճեան վէ Ատիլեան տօղթօրլարը խանէսինէ տավէթ իթմիշ, վէ վազը համլատան սոնրա, «Այլան սիզի Բաթիչանմըզա չիրին կէօսթէրսին, ինչալան սիզի սէրայ հէքիմի կէօրիւրիւմ» տէմէսինտէ, Տր. Ճէվահիրճեան տա, «Աման աման, սէրայ կիւնէյէ պէնզէր. եազլաչը-զընն կիպի եազար. ֆուգարաեա հէքիմ օլմազ՝ սէրայա հէքիմ օլմազտան տահա էյի տիր» տէյի ճէվապ վէրմիշ. վէ իշթէ պու սէօզ՝ Սալա իլէ Ատիլեան թարա-ֆընտան ժուրնալ իտիլմիշ տիր։ Բէյլա պէյին սիւալլէրինի՝ մաղնուղար թարա-ֆընտան վէրիլէն ճէվապլարտա, կէօյա Տր. Ճէվահիրճեանընն մէղքիւր իֆատէսի բոլիս մէմուրլարը թարաֆընտան իշիտիլ-ըէք, քէնտիլէրինին իճարտա վէ թէէնտա իտիլմէսի իւզէրինէ օ միւլազամը խապէր վէրմէյէ մէճալուբ օլաճագը պիլտիրիլ-միշ տիր։— Ճէվահիրճեան էֆ.՝ Մէհէմ-մէտ Ալինին կէճէլէյին քէնտիսինի Զապ-թիյէ ճէլպ իթթիրտիկինի, վէ պազը սիւալլարտան սոնրա, քէնտիսինի պէք-լէթտիկինի, վէ «պու ադչամ միւսաֆիր-սին» տէյէրէք, պիլա թանգրգ վէ իսթիճ-վազ 60 կիւն այրգօյտըղընը հիքայէ իթ-միշ տիր։ Պու սրրատտա Տիւպարաճը Ճա-կոբ՝ Մէհէմմէտ Ալի թարաֆընտան մի-թէվէֆֆա Տիկին Ճէվահիրճեանա կիտէրէք, 100 լիրա իսթէմիշ, ֆագաթ մէզգուրէ վէրմէմիշ, վէ նիհայէթ սօղթօր տա 60 կիւն սոնրա հապատան չըգմըշ տըր։ Ճէ-վահիրճեան էֆ., գարբոընն, գօրգու-ընտան խասթալանարընը, վէ քէնտիսի իչին 317 լիրա մասրաֆ օլուպ, նիհայէթ էյիլէշմէտիկինի վէ էօլտիկիւնիւ սէօյլէ-միշ, վէ «պու բարար Մէհէմմէտ Ալիտէն իսթէրիմ» տէմիշ տիր։ Մաղնուղարընն ի-ֆատէլէրի ալընարգտան սոնրա, միւս-տահի ումումի ճէմիլ պէյ, ախիրէքի պէ-եանաթտա պուլընմըշ տըր. «Ճանվէր Մէ-հէմմէտ Ալի վէ ավլէնէլէրի, խաթիրպատտ զէմանընտա պինդէրճէ էրմէնիլէրին էվլէ-րինի պարգալարընը երգմայա սէպէպ օլուպ, պիչարէլէրի մահվ իթթիրէր։ Նիհայէթ Մէհէմմէտ Ալի ամնիլէն մահրուզ՝ էրմէնի-լերի քէնտի քէյֆինէ ալէթ իտիպ, պունլար Զապթիէ զընտանալարընտա չիրիս-տիրլէր. հալպուքի հիւրրիյէթին իլէ խա-տիմլերի էրմէնիլէր օլտուլար։ Օնլար պիզէ թարիգի հիւրրիյէթի իրատէ իլէտիլէր վէ օլ գատար ղուլմարա տիւչար օլտուլար։ Միւթթէհէմլերին վէքիլլերի պէյքի մի-ուրը զէման օլտուզընը պէեան իտէրլէր, լաքին պու խոտատա պիէսատ տըր. զիրա զէմանը իսթիպտատտա քիմսէ քէնտի հագ-գընը տավա իտէմէտիկի հալտէ, նամըլ միւրուրը զէման օլապիլիր։ Վագտա ճէվա գանունամէսինտէ «միրուրը զէման» ֆրգ-բասը վար տըր, ֆագաթ պու գանունատա եէնի բէժիմ կէլէճէկինամը սիւ չինեհալէպի լիր իտի քի, պու պապատ տախի պիր սէ-բահաթ պուլունընը։ Պունունլա պէրապէր Շէրիաէ, «մանի զայիլ օլտըղընտա, մէն օլընան ավէլէթ իտէպիլիր» տէնիլմիշ տիր։ Իմամ Մէհէմմէտ Ալի, քէնտի քէյֆի իչին պինդէրճէ էրմէնի հարա իթթիրաֆտէն վէ պինդէրճէ էվլէրի մահվ իյլէտիլտէն սոնրա, «միրուրը զէման» վար տէյի պիր իտտատատա պուլունուրսա, պու հագգարզ-լըգ օլուր։ Իմամ «միրուրը զէման» իս-տատասընը բէտտա իսէրէք, մուամէլէի գա-նունիյէնին իյֆասընը թաղէպ իտէրիմ։»

Ճէմիլ պէյին պու սէօզլէրի ալգըշլան-մըշ տըր։ Ճէվահիրճեան էֆ.-նին վէքիլի տէ Ճէմիլ պէյին պէեանաթընը թաստիգ

իթմիչ տիր։ Մէհէմմէտ Ալիին վէ Սաիլ-եանըն վէքիլի իսկ, «միրուրը զէման» մ-սէլէսինի իլէրի սիւրէրէք, մահքէմէնին պու մէսէլէտէ սէլահիյէթտար օլմասըզընը իֆատէ իյլէմիչ տիր։ Գունուն իւզերինէ հաքիմլէր միւզաքէրէ օտասընա չէքիլիպ, պիր սաաթ սոնրա ավտէթ իտէրէք, վագ-թըն կէհ օլտըզընը վէ պազըլաճագ տիկէր 20-30 տավա պուլունաբզընը պէհան ի-տէրէք, մահքէմէնին տէվամընը տիկէր պիր կիւնէ թաալիգ իթտիքլէրինի պիլ-տիրմիչլէր տիր։ Միւտաաիի ումումի ճէ-միլ պէյ, Մէհէմմէտ Ալինին էմրի իլէ 45 կիւն հագգսըզ եէրէ հապս օլունմըշ օլան պագգալ Եանի Բաքատօբուլօ թարաֆընտան Մէհէմմէտ Ալի ալէյհինտէ իգամէ օ-լունան տիկէր պիր տավանըն տա օ կիւնիւ բույեէթ օլընաճագընը պէյան իյլէմիչ տիր։ Բէյիս, մէգքիւր ի՛քի տավա պիրլէշտիրի-լէրէք, փետրվարըն 23իւնճիւ բազար իր-թէսի կիւնիւ բույեէթ իտիլէճէկինի պէ-եան իթմիչ տիր։

—Զաթը Շահանէնին՝ էկէր ըէնկի գում-բալ, արգա ահագլարբյա էօն ահագլարբ-նընն պիրինտէ վէ կէօզլէրինտէ պէհազ պէնէքլէր պուլընան վէ գույրուղը տա եէ-րէ սիրիւնէն պիր պէյկիր պուլունաճագ օլուր իսէ, օլ վագրթ, պազըլարընն արզու-սը մուհիպլինճէ, պազէն պէյկիրէ սիւար օ-լարագ սէլամըզընա կիտէճէկինի վատ պու-եուրմըշ օլտուզընը խապէր ալան Ինկիլ-թէրրա գրալընընն, Ինկիլթէրրանընն հէր թարաֆընա թէլէկրաֆ չէքէրէք, պու թա-բրիֆայա մուվաֆրգ պիր սաթ պուլտուրա-բագ, մարտին իպթիտալարընտա Տէրի-սաատէթէ կէօնտէրիլմէք իւզրէ թալիմ իթթիրմէքտէ օլտուզընը Տէյլի Գրոնիգլ զազէթասը եազմըշ տըր։

—Թէպտիլի հավա իշին Մըսըրտա պու-լընան Բէյիտ Աքիֆ բաշա՝ Տախիլիէ նէ-զարէթինէ թայեին գըլընտըզընատ, պիր ան էվվել Տէրիսաատէթէ կէլմէսի իշին թէ-լէկրաֆլա էմր վէրիլմիշ տիր։

—Շու կիւնլէրտէ ուն բիեացասը ֆըբ-լամըշ օլտուզընատ, չիմտիքի նարխա 5 բարա զամմ իլէ պիրինճի նէվ էքմէյին 60 վէ սիմիտի էքմէյինին 45 բարայա սա-թըլմասը վէ իսթէյէնլէրին՝ նարիտատ նօգ-սան ֆիյաթ իլէ տէ էքմէք սահատպիմէ-լէրինէ քիմսէնին մանի օլամաեաճաղը բէս-մէն իլան իտիլմիշ տիր։

—Իւշ տէօրթ Ինկիլիզ սէրմաեէտար-լար՝ Գալաթատան Բումէլի-գավազընա, վէ Գատըքէօյունտէն Ֆէնէր-պազէսինէ գաատար էլէքթրիգլի թրամվայ ինշասը վէ Իսթանպոլըն հէր թարաֆընտա էլէքթրիգ թէնվիրաթը վէ գուվվէթի թէէսսիսի իշին իմթիեազ իսթիտա իթմիշլէր տիր։

—Բէյժինին պու սէնէ յնվ. հասըլաթը, չըգան սէնէնին յնվ. հասըլաթընտան 23,650 լիրա նօգսան օլմուշ տըր։ Պու սէնէնին հասըլաթճա պիւթիւն նօգսանը 130,000 լիրայա պալիզ օլուեօր։

—Սատրը սապգդ Քեամիլ բաշայա 25 պին զ. թէգաուտ մաաշը թախսիս օլունմըշ տըր։

—«Թանին»ին պէեանընա կէօրէ, Մահ-քէմէի ճինայէթ բէիսի Հիլմի պէյ, պազը սէպէպլէր իլէ թէգաուտ իտիլիպ, եէրինէ Մահքէմէի թէմիզ ճէզա բէիսի ճէլալ պէյ թայեին գըլընաճագ տըր։

—Կէչէն սապտ Զարշուի քէպիրտէ, պիր գաչ մօլա՝ «տէվրը հիւրրիյէթտէ թէր-թիպ օլունան գահունլար Շերիէ մութա-պըգ օլմալը տըր» տիյէրէք, էօթէքինէ պէրիքինէ քեաղըտար իմզալաթմագտա վէ չօգլար նէ օլտուզընը պիլմէյէրէք իմ-զալամագտա օլտուգլարը հալտէ, քէյֆի-յէթ զապրթաճա խապէր ալընարագ մէն իտիլմիշ տիր։

—Շիրքէթի Խայրիէնին մարա 1տէն ի-թիպարէն ազիմէթ վէ ավտէթ թարիֆասը չու եօտա օլաճաղը բիվաեէթ օլունուեօր. Իսկիւտար, Հարէմ վէ Սալաճագ՝ 1ինճի մէվգի 90 բարա, 2ինճի մէվգի 50 բարա. Պեշիքթաշ, Գուզկունճըգ՝ 100 բր., 60 բր., Օրթաքէօյ, Գուրուչէշմէ, Պէյլէրպէ-յի՝ 110 բր., 70., Արնավուտքէօյ, Զէն-կէլքէօյ՝ 120 բր., 80 բր., Պէպէք, Վա-նիքէօյ, Գանտիլլի՝ 140 բր., 100 բր., Ր. Հիսար, Գանլըճա՝ 160 բր., 120 բր., Իսթէնիա՝ 200 բր., 120 բր., Զիպուգլը, Եէնիքէօյ վէ օնտան եօգարտաքի իսկէլէ-լէր իշին 200 բր., 140 բր.։ Ապօնրման պիլէթլէրինտէն տախի Եէնիքէօյէ վէ Բա-շապազէյէ գատար 100տէ 5, վէ պուն-լարատան եօգարտաքի իսկէլէլէր իշին 100-տէ 10 թէնկիլաթ իմրա օլունաճագ տըր։

—Մալիէ խազինէսինտէ, Տախիլիէ վէ Պահրիէ նէզարէթլէրինտէ վէ Օսմանլը պանգասընտա պուլունան 2,241,000 զ.-լըգ սիլիք կիւմիւշ սիքքէլէրտէն եէնի սիքքէլէր տարպ իտիլէճէք տիր։ Կէլէճէք մարտատ իթիսարէն սիլիք մէճիտիլէր վէ ուֆագլըգլար՝ տիրհէմի 96 բարատատ գա-պուլ օլունաճագ տըր։

—Պօմպա մէսէլէսինտէն տօլայը Նէճիպ Մէլհամէ թարաֆընտան տարպ վէ իշքէն-ճէ կէօրմիշ վէ նէֆի իտիլմիշ օլան սէյ-եար քիթապճը Եազիա Դահվէճեան տախի Նէճիպէ գարշը աչըլան տավայա միւտ-տաիի չախսի սրֆաթըյա իշթիրաք իթմիշ տիր։

—Թրանսվալտա բօլիս թէնսիգաթը իճ-բա օլունուրքէն, իսպաթը իգթիտար վէ էհլիյէթ իթմիշ օլան Թիլհայ իամինտէ պիր Ինկիլիզ, ահիպի սէրլէթ օլուզ, մէճճա-նէն զապթամըզտա չայըշմագ արզու իթ-տիկինտէն, միւմարէյէին, բօլիս միւֆէթ-թիշի ումումի մուավինի մագամընտա գուլ-ըլանըլմասը՝ մագամը Սատարէթտէն Տա-խիլիէ նէզարէթինէ եազըլմըշ տըր։

—Պազը թաշրալը էրմէնիլէրին, Տէօր-տիւնճիւ օրտու գումանտանը Զէքի բաշա-ան հագգսըզ սուրէթտէ կէօրաիքլէրի զուլմտան տօլայը միւշարիլէյհ գարշը աչ-տրգլարը տավա՝ ճուսա իրթէսի կիւնիւ ճէզա մահքէմէսինտէ բույեէթ իտիլմիշ տիր։

—Բազար կիւնիւ Մէճլիսի վիւքէյանընն իճթիմաընտա, կէչէնլէրտէ Սիվաս վիլա-եէթինտէ Սու չէհրի գազասընտա վուգու-պուլան զելզելէլէրտէն աչըգտա գալան-լարա եարարմ օլմագ իւզրէ 10,000 զ.-ըն սարֆընա մէէզունիյէթ վէրիլմէսի, վէ Գա-տըքէօյտէ Մ. Բալինին պաղչէսինտէ թէր-թիպ իտիլէն պալօ հասըլաթընտան՝ Պահ-րիէ նէզարէթինէ վէրիլէն 153 լիրանընն Անատօլը գահթզէտէկեանընա իեանէ օլա-բագ իթասը գարարկիր սլմըշ տըր։ Գուտս Բում մէթրօպօլիտլիկի մէսէլէսի տախի միւզաքէրէ օլընմըշ իսկ տէ, պիր նէթիճէ վէրիլէմմէմիշ տիր։

—Իմզալանմըշ օլան Ավսթրիա իթիլաֆ բրօթօգօլընա տաիր պիր իյզահնամէ թէր-թիպ օլընմագտա տըր։ Մէգքիւր իյզահ-նամէ խիթամ պուլտըզը թագտիրտէ, բրօ-թօգօլ իլէ պէրապէր Մէճլիսի մէպուսանա ճէվտի օլընաճագ տըր։— Ավսթրիա իլէ ագա օլընան բրօթօգօլընն պիրէր սուրէթի՝ բազար կիւնիւ Օսմանլը սէֆիրլէրինէ թէպ-լիզ իտիլմիշ տիր։

—Բազար ագշամը Վիէննատան ալը-նան խուսուսի պիր թէլէկրաֆա կէօրէ, խարիճիէ նազըրը Բիֆաթ բաշա օ կէճէ Ավսթրիա իմբէրաթօրը թարաֆընատան գա-պուլ օլընմըշ տըր։ Պու միւագաթտա, ի-քի տէվլէթին իլէրուտէքի բօլիթիգա մէս-լէքլէրինէ տաիր պազը սէօզլէր թէաթի օ-լընաբզընա չիւպհէ եօգ տըր։— Բիֆաթ բաշա բազար կիւնիւ պարօն Էրէնթալը զիեարէթ իթմիշ տիր։ Պատէհու Օսմանլը սէֆարէթի պէօյիւք մէմուրլարը, պարօն Էրէնթալ, Ինկիլթէրրա, Իթալիա սէֆիր-լէրի վէ մալիէ նազըրը իլէ պիրլիքտէ էօյ-լէ թաամընտա պուլընմըշ տըր։ Միւշա-բիլէյհ տիւն տախի էօյլէ թաամընը պա-րօն Էրէնթալըն նէզտինտէ իթմիշ տիր։ Պու թատմա Ավսթրիա-Մաճար մէճլիսի վիւքէյա բէիսլէրի տախի տավէթ իտիլմիշ տիր։

Վիէննատան Բէթրէսպուրկա կիտէճէք օլան Բիֆաթ բաշա, պատէհու Պէրլինէ կիտէրէք, օրտաճա տա պազը միւզաքէ-բաթտա պուլընտաճագ, վէ միւթէազզրպէն Բօմայա ազիմէթ իտէճէք տիր։

—Շուբարի տէվլէթին իլղասը իչին բէք չօղ մէպուսան՝ Մէճլիսի մէպուսանա պիր լայհա թագտիմ իտէճէքլէր տիր։ Պու լա-յիհանընն էքսէրիյէթլէ դապուլ օլունաճա-ղը սէօյլէնիեօր։

—Բէթրէսպուրկտա, խարիճիէ նազըրը Բիֆաթ բաշա մարիֆէթիյլէ իճրա իտիլէ-ճէք օլան մուխապէրաթընն հիմնի նէթիճէ հասըլ իտէճէկինի սատրազամ բաշա իւմիտ իտիեօր։

—Ալմանիա սէֆիրի, բազար ատպահը, խարիճիէ նազըրը վէքիլի Նորատունկեան էֆ.-նին թագսիմատ վագը իգամէթկատը-նա կիտէրէք, միւշարիլէյհ իլէ միւլագաթ իթմիշ տիր։

—Պուլկար էկզարգխանէսի թարաֆընտան Պապը Սլիյէ վէրիլէն պիր թագրիրտէ, Օսմանլը Պուլկարլարընն իսքան իթթիքլէրի մահէլլէրտէ, պունլարընն հու-գուգ վէ իմթիեազաթընա Բումլար վէ Սըրպլըլար թարաֆընտան թէաարրուզ օ-լունաբզընատան պահսլա, օ մահէլլէրտէքի քիլիսէլէր իլէ մէքթէպլէրին Պուլկար էհա-լիսինէ իեատէսի իսթիրհամ իտիլմիշ տիր։

—Ատլիէ նազըրը Մանիսասզատէ Բէ-ֆիզ պէյին իասթալըզը աղըրլաշմըշ տըր։

—Կիրիտատէն Իզմիրէ կիտէն եոլճուլար՝ Եունան բասքօրթընը համիլ օլաուգլարը ճիհէթլէ, գարայա չըգմագ իշին խայլի միւշքիլաթ չէքմէքտէ վէ ճէզատ նագտիէ ուզրամագտա իմիշլէր։ Իզմիրտէ չըգան Բէօյլիւ նամ զաղէթա, պու թէլտպիրին հագգսըզ օլաուզընը պէհան իտիեօր. չիւն-քի Կիրիտատ հիւքիւմէթի Օսմանիէ թա-բրաֆընտան Օսմանլը բասաքօրթը վէրիլմէ-տիկի հալտէ, պունլարընն նէ՞ զապտահթը օլապիլիր։

—Սէրպէսթի նամ զաղէթա՝ Նէճմէտ-տին մօլլա թարաֆընտան Մահքէմէի ճի-նայէթ բիեատէթինէ վագթըյա եազըլմըշ օլան պիր մէքթուպըն սուրէթինի տէրճ իթմիշ տիր։ Պու մէքթուպատան անլաշըլ-տըզընա կէօրէ, հէյեէթի ատլիյէ, օլ վա-գըթ Սէրայընն հէյեէթի զուլմիէսի ազալարը-նընն էմրի ալթընտա պուլունմագտա իմիշ. հալպու քի օ վագթթ Նէճիպ Մէլհամէնին չէրիքլէրի օլանլարտան Նէճմէտտին մօլլա՝ պու կիւն Պաղատատ վալիսի, Սալի Բիզա էֆ.՝ Իքինճի Թիճարէթ մահքէմէսի բէիսի օլմուշ, վէ տիկէրլէրի տէ պիրէր մէմուրիյէթլէ գայբըլմըշ տըր։ Պինապէրին պուն-լարընն տա ալէյհինտէ իգամէի տավա օ-լունմագ լազըմ իքէն, Նէճմէտտին վէ տի-կէրլէրի՝ եալընըզ Նէճիպէ գարշը տավա իտէրլէր իսկ, քէնտիլէրինտէ էքսիլէն իս-պաթլարը պիլտիրէճէքլէրի, վէ Նէճիպ Մէլ-համէ զէնկին օլտուզընատան, քէնտիսինտէն պէօյիւք պիր թազմինաթ տախի ալապի-լէճէքլէրի խուսուսընտա միւտտաիլէրի իզ-նա իթմիշլէր իմիշ։

—Հօմօնտ գապիլէլէրինտէն պիր թա-գըմ աչիրէթլէր՝ Սիւլէյմանիէ չէհրինի ապ-լօգա իթմէքլէ, էհալի տիւչարը թէլաշ օլ-մուշ վէ տիւքքեանլարընը դաբամըշլար տըր։ Շէհիրտէքի ասքէր, պու էշգբեայա գարշը գօյմայա ղայրը քեաֆի օլտուզըն-տան, Տախիլիէ վէ Հարպիէ նէզարէթլէ-բինտէն վէրիլէն էմր իւզերինէ, տէրհալ ճիվար մահէլլէրտէն միգտարը քեաֆի ասքէր, չէհրի մէզքիւրեէ ոէվգ իտիլմիշ, վէ եօլատ իշպու ասքէր՝ էշգբեանընն պիր գըսմընա թէսատիւֆլէ, վօւգու պուլան միւատէմէտ, էշգբեա թարումար օլունմըշ տըր։— Էշգբեա՝ Սիւլէյմանիէ չէհրի-նին տիկէր մահէլլէր իլէ մուխապէրէսինի գաթթ իթմիշ տիր։

—Մուսուլ վիլայէթինատ տախի պիր հատիսէ զուհուր իթտիկի չայի օլմուշ իսկ տէ, պունընն Սիւլէյմանիէ չէհրի վագըս-ընատան զալաթ օլտուզը անլաշըլմըշ տըր։

—Պասրա վալիսի Մուհարրէմ էֆ.՝ ահ-վալը վիճուտիյէսի սէպէպիյլէ իսթիֆա իթմիշ, վէ եէրինէ Շուբարի տէվլէթ սա-պըգ ազասընտան Մարաքինի Արիֆ պէյ թայեին օլունմըշ տըր։

—Գալաթատա սարրաֆ թիւթիւնճիւ-եանընին, ատխթէ Մըսրը թահվիլաթը բիանգօ պիլէթլէրի սաթարզը անլաշըլա-բաղ, մէրգում ալտրէսթ իտիլմիշ տիր։

—Էվվէլքի կէճէ Գանտիլլիտէ Տէրէ իշինտէ հարիգ զուհուր իտիպ, պիր էվ եանմըշ տըր։

—Վարիէթէ թէաթրոսընտա կէչէն կէ-ճէ Գարատաղըլար թարաֆընտան զուհու-բա կէլտիկինի եազտըզըմըզ վագրատան տօլայը թատագիպաթը գանունէ իճրասը իչին, Ավսթրիա սէֆարէթի Պէյօղլը միւ-թէաարրիֆլըզընա պիր նօթա վէրմիշ տիր։

—Սէրայ-պրունը իլէ Գում-գարու ա-բասընտա միւնասիպ պիր նօղթատան Հայ-տար-բաշայա եախօտ Գատըքէօյունէ տէնիզ ալթընտան պիր թիւնէլ ինշասը իմթիեա-զը իշին Շէհիր էմանէթինէ պիր իսթիտա թագտիմ իտիլմիշ տիր։

—Թրապիզօնատա Դաշնակցութիւն ճէ-միյէթի թարաֆընտան «Իգտամ»ա աթիտ-էքի թէլէկրաֆ չէքիլմիշ տիր. «Պայ-պուրտ էրմէնի ճէմաաթը, միւգաթէլէի ումումիէ թէհլիքէսի ալթընտա նէ եա-բաճաղընը չայրըմըշ պիր հալտէ օլուպ, օրատան թէլէկրաֆ քէշիտէսինէ պիլէ ճէ-սարէթ իտէմէտիկի՝ չիմտի ալընան պիր մէքթուպատան անլայըլտը։ Պիչարէ էհա-լինին թէէմինի հաեաթը զըմնընտա իճա-պընն իճրասը միւսթէերհամ տըր։»

Պու թէլէկրաֆընն միւնտէրիճաթընա տաիր Տախիլիէ նէզարէթինճէ մալիւմաթ օլմայըպ, քէյֆիյէթ մահէլլինտէն սորուլ-մըշ տըր։

—Բազար իրթէսի կիճէսի Գանտիլլիտէ եանկրն զուհուր իտիպ, պիր խանէ միւ-թէրէգ օլտուզը կիպի, այնի կիճէ, Իսթան-պոլտա Մէրճանտա տախի պիր քէսսէլէճի տիւքքեանընատան հարիգ զուհուր իտէրէք, մէզքիւր տիւքքեան վէ էշհասընն պիր գըսմը եանմըշ տըր։

—Ճումա իրթէսի կէճէսի Սիրքէճիտէ Գանթար իտարէսի գուլիպէսինտէն հարիգ զուհուր իտէրէք, մէզքիւր գուլիպէ վէ Գանթար քեաթիպի Մէհէմմէտ պէյ եան-մըշ տըր։ Մէրգում իշրէթէ միւպթէլա օ-լուպ, օ կէճէ տէ սէրիսօշ հալտէ գուլիպէյէ կէլմիշ վէ մանկալըն իւզերինէ տիւշերէք, հէմ քէնտիսի, հէմ գուլիպէ եանմըշ տըր։

—Կէչէնտէ Էնգարէտէ Պալըգ բազա-ըընտա զուհուր իտէն հարիպտէ, 12 տիւ-քեան, 15 խանէ վէ 6 քիչի եանմըշ տըր։ Եանան պինալարըն ճիմէսի սիկուրթալը իմիշ։

—Պէյօղլընտա Համալ պաչը ճատտէ-սինտէ պանքէր Զարիֆինին՝ զէվճէսի խա-նէսինտէն թախմինա 1300 լիրալըգ ոնթի-գա միճէվճէրաթ չալընմըշ տըր։

ԴՍԼԱԹՍ ՊՕՐՍԱՍԸ

17 Փետրվար 1909

	Ղ.	Բր.
Թէվֆիգա իտիլմիշ էահ. ում.	103	24
Բումէլի չըմէնտըֆէրի Ֆր.	175	1/4
Օսմ. Սիկրթ. չիրքէթի Լ. Օ.	4	15
Տէրիս. Թրամվայ գուբ.	6	80
» » Թահվ Ֆր.	485	
Ըէժի	16	
Տէրիսաատէթ Ըլխթըմ	430	
Տէրգօղ	314	
Անատօլը չըմէնտըֆէրի գուբ.	14	87
» » Թահ.	510	
Քրէտի Ֆոնսիէ Էժիբսիէն Ա.	287	50
» » » Բ.	252	50

ԱԳՋԷԼԷՐԻՆ ՖԻԵԱԹԸ

Օսմ. լիրասը 100 զ.-տան	Ղ.	Բր.
Պէհազ մէճիտիյէ ֆարգը	108	2
Մէթալիք	101	
Բօլ	90	
Ֆրանսզ ալթունը	87	9
Ինկիլիզ լիրասը	109	32
Դըրմից	50	
Բուպլի քեաղըտ	8	66

Սահիպը իմքիեազ վէ մէսուլը ղազէթա
ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ԹՕԼԱՅԵԱՆ

ԻՏԱՐԷԽԱՆԷ
Պէյօղլուճատա, Թազսիմ ճաատէսինճէ Ն. 65